

วิถีชีวิต ความปกติอย่างใหม่ ธรรมชาติที่ฟื้นฟู ในงานออกแบบเครื่องประดับ

A New Normal Way of Life : The Natural Rejuvenation in Jewelry Design

วรรณวิภา สุเนตต้า¹

Wanwipa Suneta¹

Received : February 7, 2022

Revised : March 7, 2022

Accepted : April 12, 2022

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำภาควิชาออกแบบเครื่องประดับ คณะรัตนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร อีเมล : suneta_v@su.ac.th

¹ Asst. Prof. Dr. Lecturer in Department of Jewelry Design Faculty of Decorative Arts, Silpakorn University

E-mail : suneta_v@su.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้รวบรวมแนวคิดและการแสดงออกของผู้คนจากภาพถ่ายและงานออกแบบ โดยมีแรงบันดาลใจจากการใช้ชีวิตภายใต้สถานการณ์โรคระบาดโควิด 19 (Covid-19) ซึ่งเกิดขึ้นทั่วโลกในช่วงปีพ.ศ.2563 ทำให้ส่งผลกระทบครั้งใหญ่มาจนถึงปัจจุบัน การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อการป้องกันการแพร่กระจายของโรคและการสร้างความปลอดภัย ก่อให้เกิดประเด็นคำถามของการดำรงชีวิตในวิถีแบบใหม่หรือ นิวนอร์มัล (New Normal) ซึ่งสะท้อนการมองเห็นคุณค่าและความหมายของวัตถุและสถานที่ที่เปลี่ยนแปลงไป

ผลงานการออกแบบและแนวคิดที่ยกตัวอย่างในบทความนี้ สื่อสารประเด็นสำคัญของมนุษย์และสังคมสมัยใหม่ในแง่มุมต่างๆ ที่ถูกเร่งรัดให้กลายเป็นสิ่งปกติในเวลาข้ามปี เห็นได้จากการหยุดกิจกรรมนอกบ้านในช่วงเวลาไม่นาน เปิดโอกาสให้ธรรมชาติฟื้นฟูและเผยให้เห็นความงามที่ซ่อนตัวอยู่อย่างน่าประทับใจ งานออกแบบจึงสะท้อนความเคารพต่อธรรมชาติและยอมรับในความไม่สมบูรณ์แบบอันเกิดจากพฤติกรรมของมนุษย์ ในทางตรงกันข้ามแม้ว่าจะหยุดการเดินทางแต่มนุษย์ก็ไม่ได้ลดการบริโภคลง ส่งผลต่อการจัดการขยะในครัวเรือนที่เพิ่มสูงขึ้นโดยเฉพาะขยะพลาสติกซึ่งกระทบไปยังสิ่งแวดล้อม

เช่นเดียวกับการปิดประเทศเพื่อจัดการเดินทางท่องเที่ยว ซึ่งสวนทางกับความเป็นสัตว์สังคมของมนุษย์ สามารถเติมเต็มได้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลที่ออกแบบการท่องเที่ยวเสมือนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัจจุบันการใช้ชีวิตหลังการแพร่ระบาดด้วยการเว้นระยะห่างอย่างสร้างสรรค์กระตุ้นให้เราเคารพพื้นที่ส่วนบุคคลมากขึ้นกว่าเดิม โดยการเรียนรู้และออกแบบการอยู่ร่วมกับผู้อื่นเพื่อก้าวเข้าสู่โลกแห่งความปกติใหม่ได้อย่างปกติสุข

คำสำคัญ : นิวนอร์มัล, ธรรมชาติที่ฟื้นฟู, การท่องเที่ยวเสมือน, ขยะพลาสติก, การเว้นระยะห่าง

Abstract

This article gathers the concepts and expressions of lifestyle through photographs and designs inspired by living during the COVID-19 pandemic that took place around the world during 2020 A.D. It has had a big impact on people until now. Lifestyle modifications to prevent the spread of disease and ensure safety raises the question of living in a new normal, which reflect the perception of the value and meaning of objects and place that have changed.

The designs and concepts exemplified in this paper communicate the critical issues of human and modern society in various aspects which have been accelerating to normalization over the years. The design pays a respect for nature and an acceptance of imperfections. On the contrary, even with in the lockdown, human consumption was not decreased. The management of household waste is increasing, especially plastic waste, which affects the environment.

As we refrain from traveling which is contrary to human social animal behavior, travel can be fulfilled by digital technology that humans tastefully design virtual travel trips. Today's post-pandemic living with creative distancing encourages us to respect our personal space more than ever. Humans design how to live with others in order to enter the new normal world normally.

Keywords : New Normal, Rewilding, Virtual Travel, Plastic Waste, Social Distancing.

บทนำ

สถานการณ์โรคระบาดโควิด 19 (Covid-19) ที่เกิดขึ้นทั่วโลกในช่วงปีพ.ศ.2563 เปลี่ยนแปลงการใช้ชีวิตของมนุษย์จากความคุ้นชินแบบเดิมทั้งในด้านกายภาพและจิตใจ อันเป็นการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดปลอดภัยของตนเองและสังคม ทำให้พฤติกรรมการใช้ชีวิตเปลี่ยนไป แล้วเห็นความจำเป็นใหม่ที่เกิดขึ้นจากการออกแบบการใช้ชีวิตที่น่าสนใจ และนำมากล่าวถึงในบทความนี้ 3 ประการ คือ 1) การหยุดกิจกรรมทางสังคมและธุรกิจให้อยู่บ้านส่งผลให้ผู้คนเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ผ่านวัตถุและสถานที่ ซึ่งแม้จะเป็นสิ่งที่คุ้นเคยแต่กลับสร้างความรู้สึกที่เปลี่ยนแปลงไป 2) การงดกิจกรรมนอกบ้านและการเดินทางท่องเที่ยว เปิดโอกาสให้ธรรมชาติฟื้นตัวขึ้นอย่างรวดเร็ว สร้างแรงบันดาลใจให้การออกแบบที่สะท้อนความงาม การตระหนักถึงความสมบูรณ์ของธรรมชาติ และการอยู่ร่วมกันของมนุษย์อย่างพอดี 3) การเสนอมุมมองใหม่ในงานออกแบบเพื่อการท่องเที่ยวและใช้ชีวิตอย่างมีรสนิยมและปลอดภัย ภายหลังการระบาดครั้งใหญ่และผู้คนกำลังกลับไปใช้ชีวิตนอกบ้านอีกครั้ง

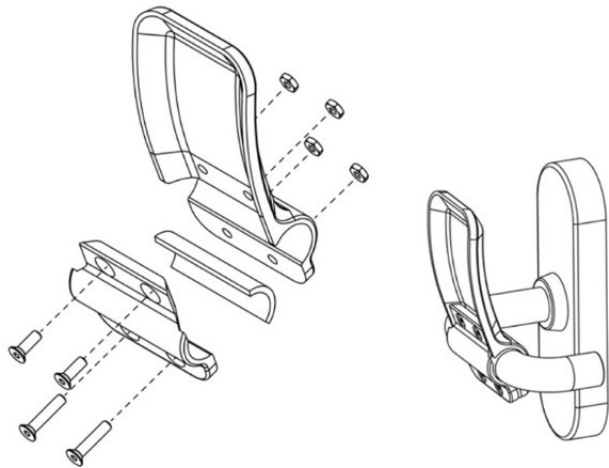
ประสบการณ์ใหม่

ในช่วงเวลาที่ทั่วโลกนรค์เรื่องการอยู่บ้าน งดการพบปะและทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อลดการระบาด นักออกแบบและศิลปินมองเห็นความงามของสิ่งที่เราค้นเคยในชีวิตประจำวัน เมื่อเราต้องใช้ชีวิตตลอดเวลาภายในบ้าน สิ่งของ สถานที่ และบรรยากาศเหล่านั้นกลับสื่อความหมายที่เปลี่ยนไป

นิทรรศการออนไลน์เรื่องวัตถุในช่วงเวลาการระบาดครั้งใหญ่ “Pandemic Objects” ของพิพิธภัณฑวัตถุเรีย แอนด์ อัลเบิร์ต (Victoria and Albert Museum, 2020) ตั้งประเด็นคำถามถึงสิ่งของและสถานที่ด้วยการรวบรวมผลกระทบที่เกิดขึ้นเป็นบันทึกประวัติศาสตร์ของยุคสมัย เห็นได้จากการที่ผู้คนทั่วโลกผ่านช่วงเวลาที่น่าท้อก่อนนัยขาดแคลนจากความไม่สมดุลของปริมาณอุปกรณ์การแพทย์ และการกักตุนกระดาษชำระคือสัญลักษณ์ของสังคมที่ตื่นตระหนก ในทำนองเดียวกันความรู้สึกที่มีต่อสถานที่ซึ่งเคยเป็นที่หย่อนใจของเมืองเปลี่ยนไปในช่วงเวลาวิกฤต อาคารอเนกประสงค์และสนามกีฬาปรับเปลี่ยนเป็นโรงพยาบาลสนามเมื่อโรคระบาดเกินการควบคุม สวนสาธารณะที่แออัดจนปิดกั้นเมื่อผู้คนแสวงหาพื้นที่กลางแจ้ง เหตุการณ์เหล่านี้ไม่ได้เกิดขึ้นในเฉพาะสังคมของประเทศอังกฤษแต่เป็นสิ่งที่คนทั่วโลกรับรู้และเผชิญ

ภาพ 1

อุปกรณ์ติดตั้งบนมือจับประตู ออกแบบโดยบริษัท Materialise

One example of a design from Materialise, allowing you to use your forearm instead of hand to open a door. Image credit: Materialise

หมายเหตุ. จาก Pandemic Objects: The Door Handle, โดย Victoria and Albert Museum, 2020, <https://www.vam.ac.uk/blog/projects/pandemic-objects-the-door-handle>. In the public domain.

หนึ่งในวัตถุที่คุ้นเคยแต่เป็นภัยสำหรับการป้องกันการระบาดคือมือจับประตู ข้อมูลจากวารสารทางการแพทย์นิวอิงแลนด์ (New England Journal of Medicine) ระบุว่าไวรัสโคโรนามีความสามารถเกาะบนพื้นผิวพลาสติกและสแตนเลสได้นานถึง 72 ชั่วโมง (BBC News ไทย, 2564) การสัมผัสสิ่งของสาธารณะอย่างมือจับประตูจึงเป็นเรื่องน่ากังวลจนเกิดเป็นความกลัว นักออกแบบได้แก้ปัญหการเปิดประตูด้วยอุปกรณ์ที่นำไปติดตั้งกับประตูบ้านเดิมได้ (ภาพ 1) มือจับนี้สามารถดาวน์โหลดฟรีและนำไปสั่งพิมพ์ 3 มิติเพื่อติดตั้งด้วยตนเอง ใช้การเปิดด้วยท่อนแขนแทนการเปิดด้วยมือตามปกติ การออกแบบเพื่อแก้ปัญหาเหล่านี้ไม่ว่าจะใช้ได้ผลหรือไม่ก็ตาม แต่ได้แสดงให้เห็นถึงความพยายามบางอย่างที่จะจัดการกับความกลัวด้วยงานออกแบบ

พิพิธภัณฑ์แห่งบ้าน (Museum of Home) จัดนิทรรศการออนไลน์ และการรวบรวมประสบการณ์ของการใช้ชีวิตในบ้านช่วงการระบาด “Home life under lockdown: stay home collecting project” นำเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการอยู่บ้านในช่วงกักตัวและมุมมอง สิ่งรอบตัวที่เปลี่ยนไป รุท (Ruth M.) คุณแม่ที่มีลูกชายวัยรุ่น 2 คน ลูกคนหนึ่งมีอาการป่วยติดเตียง อาศัยในแบกกิ้งแฮมเชียร์ ประเทศ อังกฤษ สะท้อนความรู้สึกจากการอยู่บ้านตลอดเวลา ได้เปลี่ยนความคิดที่มีต่อบ้านจนคล้ายกับการอยู่ในคุก (Museum of Home, 2020) ด้วยพื้นที่ไม่กว้างขวางนัก ห้องพักผ่อนของบ้านถูกนำมาใช้ เป็นที่ทำกิจกรรมทั้งหมด ทั้งการออกกำลังกาย เหยียด และกักตุน ของใช้ เธอใช้เวลาในบ้านทำหน้ากากผ้าจากเสื้อยืดเก่าและจัดสตูดิโอ ถ่ายภาพ บ้านยังคงปลอดภัยจากไวรัสแต่กลับไม่ได้มีความสุขกับชีวิต เหมือนเคย ภาพถ่ายห้องพักผ่อนของรุทสะท้อนความรู้สึกเหล่านี้ได้ดี (ภาพ 2) มนุษย์ต้องการพื้นที่พักผ่อนที่สงบ สบาย และปลอดภัย พื้นที่ซึ่งขาดหายไปทำให้ผู้อยู่อาศัยเกิดความเครียดสะสมแม้ว่าจะ อยู่ในสถานที่ที่คุ้นเคยที่สุดในชีวิตก็ตาม

ภาพ 2

ห้องพักผ่อนในบ้านของรุทในช่วงเวลาการระบาดให้อยู่บ้านช่วงการระบาด

หมายเหตุ. จาก Home life under lockdown: stay home collecting project, โดย Museum of Home, 2020, <https://www.museumofthehome.org.uk/explore/stories-of-home/a-kind-of-prison/> In the public domain.

ปัจจุบันผู้คนทั่วโลกได้ก้าวข้ามจุดสูงสุดของความตื่นกลัวไปแล้ว นักวิชาการเชื่อว่าโลกหลังการระบาดครั้งใหญ่อาจไม่ได้สร้างประวัติศาสตร์บทใหม่มากเท่ากับการเร่งปฏิริยาให้ทุกอย่างดำเนินไปอย่างรวดเร็ว (Zakaria, 2564) ภายในระยะเวลา 1-2 ปี ทุกคนได้รับประสบการณ์การใช้ชีวิตยุคดิจิทัลแบบก้าวกระโดด หลังโรคระบาดครั้งนี้จึงส่งผลแตกต่างกันไปตามบริบทของแต่ละประเทศ สิ่งสำคัญคือการสะท้อนความสามารถในการพึ่งพาตนเองให้ได้มากที่สุดในช่วงเวลาที่ยากลำบาก

ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตผู้คน ทำให้นักออกแบบนำเสนอแนวคิดที่ตอบสนองการใช้ชีวิตที่สะดวกปลอดภัยและรื่นรมย์ การทำงานจากที่บ้าน (Work From Home) ได้สร้างเงื่อนไขใหม่ที่ต้องปรับให้เกิดความคล่องตัวผ่านเทคโนโลยีการสื่อสาร ธุรกิจบางประเภทอาจพบว่าไม่จำเป็นต้องใช้พื้นที่สำนักงานแต่เป็นการทำงานผ่านระบบเครือข่ายและการเก็บข้อมูล อย่างไรก็ตามปัจจุบันการออกแบบพื้นที่การทำงานร่วมกันต่างคำนึงถึงความปลอดภัยทางสุขภาพ ลดความเสี่ยงจากการสัมผัสภายในอาคาร จัดระบบระบายอากาศและมีพื้นที่เว้นระยะระหว่างบุคคล โดยใช้พื้นที่เปิดโล่งภายนอกอาคารสำหรับการทำงานและจัดกิจกรรมเพิ่มมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

การจับจ่ายซื้อสินค้าของประชาชน แปรณட்சินค้าต่างๆได้รับเข้าสู่รูปแบบการค้าแบบดิจิทัลและสร้างประสบการณ์ในแบบใหม่ที่เชื่อมโยงผู้บริโภคและสินค้า เช่น การเลือกซื้อและส่งของขวัญแบบอิเล็กทรอนิกส์ หรือการซื้อเครื่องสำอางและทดลองแต่งหน้าผ่านแอปพลิเคชันพร้อมที่ปรึกษาในแบบออนไลน์ ทั้งสินค้าอุปโภคและบริโภคต่างนำเสนอภาพลักษณ์ที่เข้าถึงผู้บริโภคและห่วงใยสังคมในช่วงโรคระบาด หลายธุรกิจรับบริจาคและมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือสังคมจากวิกฤต

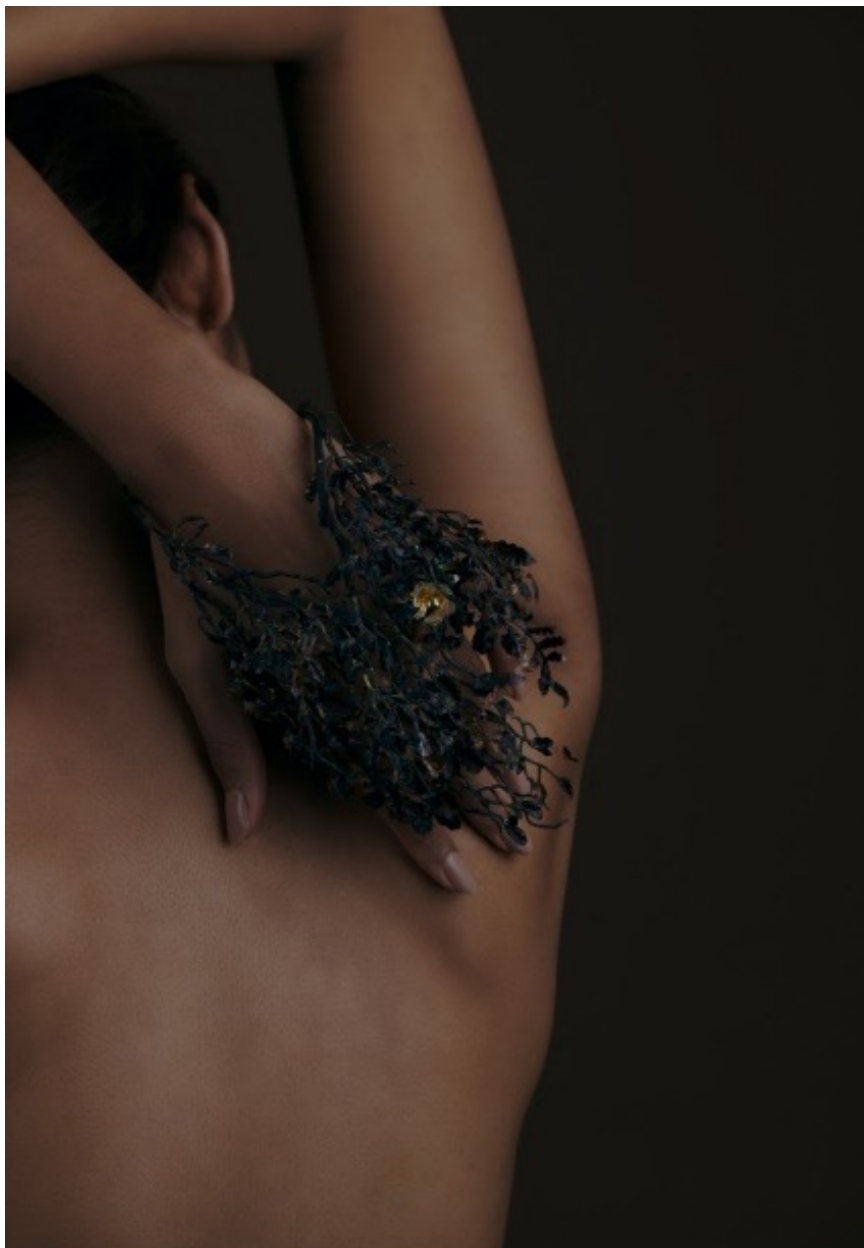
หลังจากสถานการณ์คลี่คลายและผู้คนเริ่มออกมาใช้ชีวิตนอกบ้าน แบรินด์สินค้าจึงต้องออกแบบประสบการณ์ที่น่าสนใจมากยิ่งขึ้น กล่าวกันว่าผู้บริโภคต้องการเชื่อมโยงกับแบรินด์สินค้ามากกว่าการถ่ายภาพลงสื่อสังคมออนไลน์ “Instagramable Moment” (Gensler Research Institute, 2019) แต่ควรสร้างความรู้สึกเหมือนเป็นส่วนหนึ่งของตราสินค้าที่ลึกซึ้งกว่าเดิม ซึ่งทั้งหมดนี้การใช้พื้นที่จริงและประสบการณ์จากออนไลน์จะถูกออกแบบรวมเข้าด้วยกัน

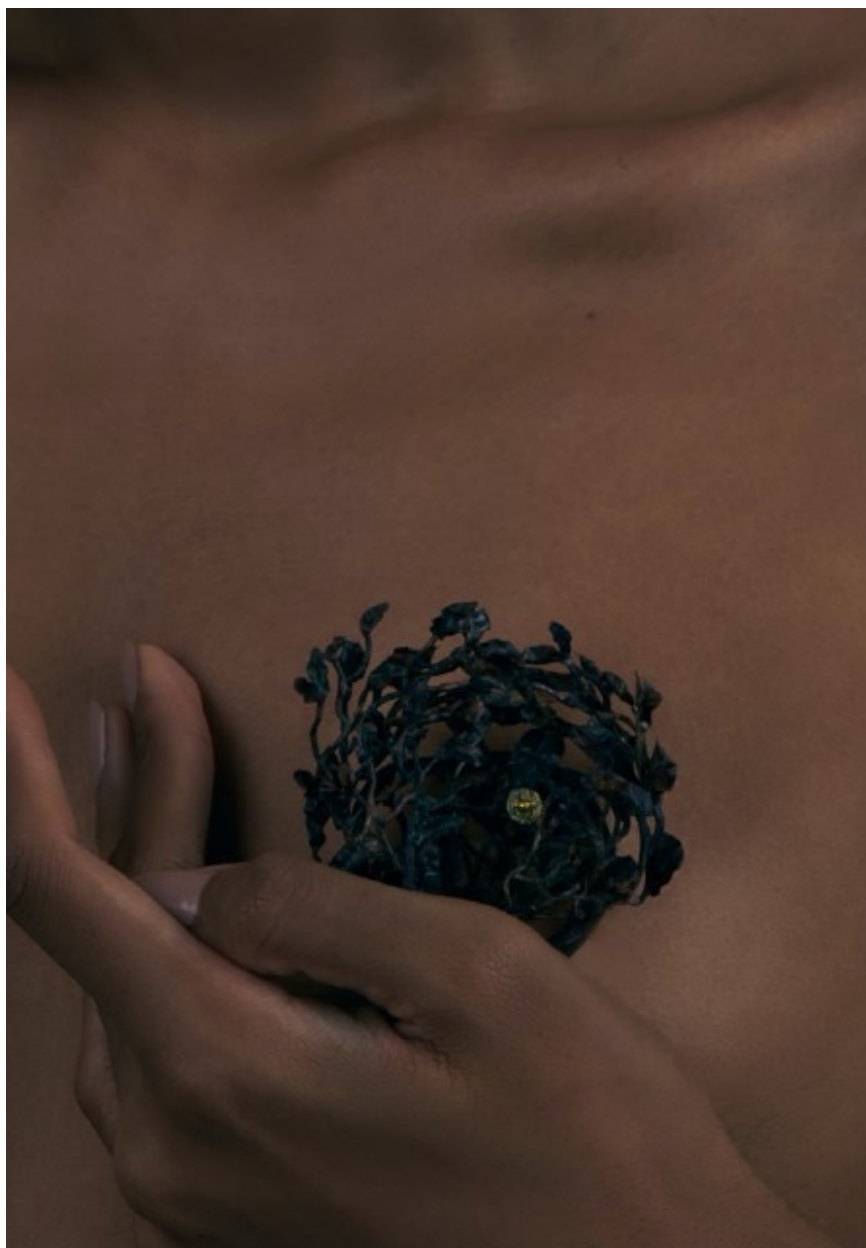
ธรรมชาติกำลังฟื้นฟู

การหยุดพักของมนุษย์จากกิจกรรมทั้งหลายในสถานการณ์โรคระบาด กลับเปิดเผยด้านที่สวยงามของธรรมชาติ สะท้อนแนวคิดเรื่องโลกที่เริ่มมนุษย์ในงานเขียนของอลัน ไวส์แมน (Alan Weisman) ปีค.ศ.2005 ซึ่งกระตุ้นให้เกิดกระแสการพลิกฟื้นธรรมชาติและแก้ไขปัญหาบนพื้นฐานของธรรมชาติ จนได้รับการยกย่องเป็นสารคดียอดเยี่ยมแห่งปี (Weisman, 2005) ผ่านมากว่าสิบปีผู้คนจึงได้ตระหนักรู้ถึงการฟื้นฟูของธรรมชาติจากเหตุการณ์นี้ ไม่เพียงเฉพาะการเก็บตัวอย่างบ้านในช่วงเวลาสั้นๆ จำนวนของนักท่องเที่ยวที่ลดลงจากการปิดประเทศซึ่งเคยเป็นรายได้หลักของไทยราว 21-22% ของจีดีพีรวม (ณัฐฤทธิ นิธิประภา, 2564) ทำให้กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืชพบว่า การควบคุมปริมาณนักท่องเที่ยวกำลังสร้างความอุดมสมบูรณ์ให้กับทรัพยากรและแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ จนเกิดแนวคิดในการรักษาความสมดุลของการท่องเที่ยวให้อยู่ในระดับไม่เกินขีดความสามารถในการรองรับ (Over-tourism) และสร้างทัศนคติในการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริง แนวคิดเรื่องธรรมชาติที่ฟื้นฟูถูกนำมาถ่ายทอดในงานออกแบบของสุพิชชา จิงประวดี (สุพิชชา จิงประวดี, 2563) (ภาพ 3) ซึ่งใช้เวลาอันเจียบสงบที่ผู้คนเก็บตัวในบ้านสังเกตเห็นความงามของหิ้งห้อยในระบบนิเวศที่สมบูรณ์ของป่าเขาเมือง บริเวณตำบลบางกระสอบ อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งมีปริมาณหิ้งห้อยเพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ อันเป็นตัวชี้วัดถึงความอุดมสมบูรณ์ของป่าใกล้แหล่งน้ำ สะท้อนเป็นความงามที่พิเศษด้วยจุดทองคำขนาดเล็กที่แทรกตัวอยู่ท่ามกลางความมืดที่แวดล้อม ผลงานศิลปะเครื่องประดับของสุพิชชาได้เตือนสติให้ตระหนักถึงความสมบูรณ์ของธรรมชาติ และการเว้นระยะห่างที่เหมาะสมระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ

ภาพ 3

เครื่องประดับสะท้อนความสมบูรณ์ของระบบนิเวศจากการศึกษาวงจรชีวิตของหิ่งห้อย

หมายเหตุ. จาก “โครงการออกแบบเครื่องประดับ
“พักเพื่อฟื้นฟู: เครื่องประดับเพื่อสร้างให้เกิดความ
ตระหนักถึงความสำคัญของการเว้นระยะห่างผ่าน
การศึกษาระบบนิเวศของหิ้งห้อย” โดย สุพิชชา
จิงประวิติ, 2563, รายงานวิชาการออกแบบเครื่อง
ประดับ 5 หลักสูตรศิลปบัณฑิต สาขาวิชาออกแบบ
เครื่องประดับ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัย
ศิลปากร.

แม้ว่าการหยุดพักคือการไม่รบกวนธรรมชาติ แต่กิจกรรมการบริโภคของมนุษย์กลับไม่ได้ลดลงเลย เอลิมชัย ล้นสุขวงศ์ มองการหยุดเพื่อกักตัวในบ้านกำลังสร้างให้เกิดผลภาวะของการบริโภคครั้งใหญ่ (เอลิมชัย ล้นสุขวงศ์, 2563) สอดคล้องกับข้อมูลการสำรวจของศูนย์วิจัยกสิกรในปีพ.ศ.2562 ที่ระบุว่าธุรกิจการส่งอาหารเดลิเวอรี่ (Food Delivery) กำลังเพิ่มมูลค่าและเติบโตกว่า 200 % แต่ผลที่ตามมาคือ การส่งอาหาร เดลิเวอรี่แต่ละครั้งสร้างให้เกิดขยะพลาสติกอย่างน้อย 7 ชิ้น และเพิ่มมากขึ้นในช่วงสถานการณ์โรคระบาดซึ่งคาดว่าจะมีปริมาณขยะพลาสติกสูงถึง 280 ล้านชิ้น (กรรณิการ์ ธรรมพานิชวงศ์ และคณะ, 2564) ส่วนใหญ่ขยะเหล่านี้มักไม่ได้ถูกคัดแยกมีเศษอาหารปะปนทำให้ไม่สามารถนำไปแปรรูปได้ ขยะจำนวนมากถูกนำไปฝังกลบหรือกองทิ้งไว้ และสร้างปัญหา กลับไปสู่สิ่งแวดล้อมหากไม่มีการจัดการอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะการใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง (Single-used Plastic) ที่ทำให้เกิดปริมาณขยะพลาสติกเพิ่มสูงขึ้นกว่า 60 % ในเขตกรุงเทพมหานคร (วิจารณ์ สิมายา, 2563)

ขยะจากอาหารกล่องพลาสติกที่ส่งต่วนถึงบ้านจำนวนมากเหล่านี้ควรมีการจัดการและแปรรูปให้เกิดความงามและความรู้ จึงเป็นที่มาของการออกแบบเครื่องประดับร่วมสมัยที่กระตุ้นเตือนให้ทราบถึงผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมจากปริมาณขยะพลาสติกอันสืบเนื่องมาจากการบริโภคอาหารเดลิเวอรี่ เอลิมชัยใช้การแปรรูปพลาสติกถูปร่างต่าง ๆ ด้วยความร้อน สร้างการซ้อนทับและประกอบขึ้นเป็นรูปทรงขนาดใหญ่ที่ท่วมท้นร่างกาย (ภาพ 4 และ 5) เพื่อสื่อสารด้วยวัสดุและปริมาณอันเกิดจากการบริโภคของมนุษย์

ภาพ 4

เครื่องประดับสะท้อนการบริโภคอาหารเดลิเวอรีในช่วงเวลาจำกัด

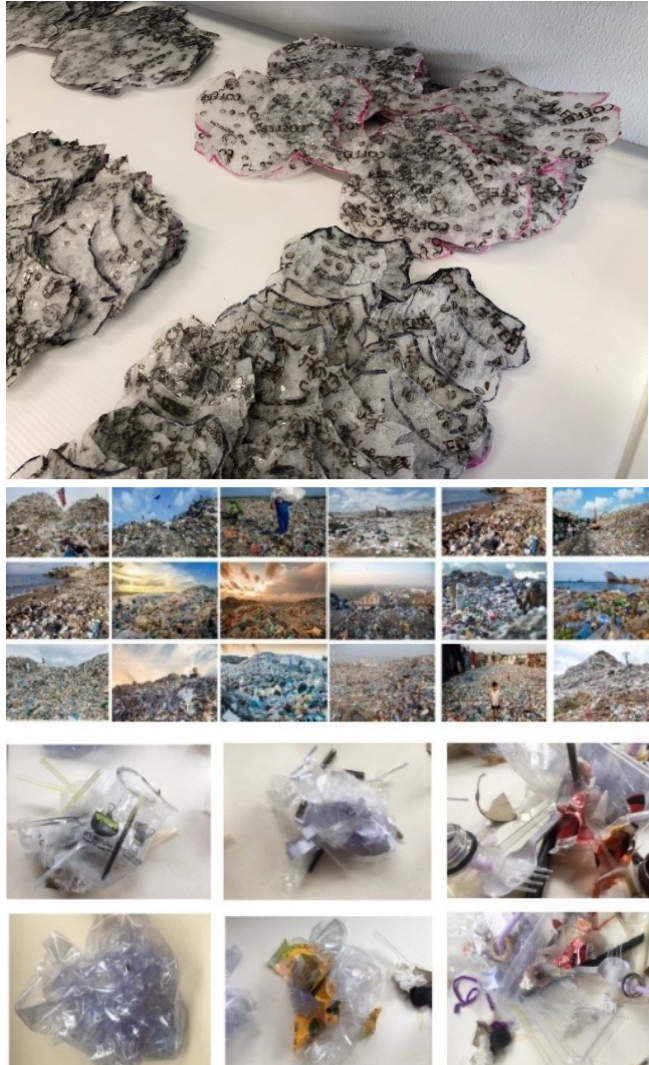

หมายเหตุ. จาก “โครงการ
ออกแบบเครื่องประดับ ชยะ
อันเกิดจากวิถีการบริโภค
อาหารในช่วงวิกฤต COVID
19 ของครอบครัวข้าพเจ้า
สู่งานเครื่องประดับร่วม
สมัย” โดย เฉลิมชัย ล้นสุข
วงศ์, 2563, รายงานวิชาการ
ออกแบบเครื่องประดับ 5
หลักสูตรศิลปบัณฑิต
สาขาวิชาออกแบบเครื่อง
ประดับ คณะมัณฑนศิลป์
มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ภาพ 5

การทดลองแปรรูปขยะพลาสติกเพื่อสร้างสรรค์ผลงาน

หมายเหตุ. จาก “โครงการออกแบบเครื่องประดับ ขยะอันเกิดจากวิถีการบริโภคอาหารในช่วงวิกฤต COVID 19 ของครอบครัวข้าพเจ้า สู่งานเครื่องประดับร่วมสมัย” โดย เฉลิมชัย ลั่นสุขวงศ์, 2563, รายงานวิชาการออกแบบเครื่องประดับ 5 หลักสูตรศิลปบัณฑิต สาขาวิชาออกแบบเครื่องประดับ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เริ่มออกเดินทาง

ในอีกแง่มุมหนึ่งการใช้ชีวิตอยู่ในบ้านอาจเป็นช่วงเวลาที่มีมนุษย์โหยหาการเดินทางท่องเที่ยวเป็นที่สุด มีผู้คนทั่วโลกเข้าสู่โปรแกรม Google Street View มากกว่าช่วงปกติเพื่อดูภาพบ้านเมืองต่างๆ นักเขียน รีฟ ลาร์เซน (Reif Larsen) ยกเลิกการเดินทางไปผจญภัยที่รัฐเซาท์แคโรไลนาเนื่องจากสถานการณ์โรคระบาด เขารีเริ่มการไปท่องเที่ยวเสมือน (Virtual Trip) และเขียนบรรยายประสบการณ์ที่ดีในการท่องเที่ยวผ่านหน้าจocomพิวเตอร์ในห้องนั่งเล่นพร้อมกับครอบครัว ลงในหนังสือพิมพ์นิวยอร์กไทมส์ (New York Times) (Larsen, 2020) (ภาพ 6) และในเวลาเพียงไม่นานหนึ่งในสถานที่ยอดนิยมของการท่องเที่ยวเสมือนคือ แกรนด์แคนยอน (Grand Canyon) และอุทยานแห่งชาติโยซิมิตี (Yosemite National Park) ในประเทศสหรัฐอเมริกา (Kilgallon, 2020) (ภาพ 7)

มุมมองที่แปลกตาของ Google Street View ซึ่งเก็บภาพสถานที่ต่างๆ ทั่วโลกด้วยกล้องติดรถยนต์ที่วิ่งไปตามถนนตั้งแต่ปี.ศ.2007 ยังเป็นแรงบันดาลใจให้ จอห์น ราฟแมน (Jon Rafman) สร้างโครงการศิลปะบนอินเทอร์เน็ต “Nine Eyes” (Rafman, 2008) (ภาพ 8) เพื่อทดลองเก็บรวบรวมภาพถ่าย (Re-photography) ผู้คน ธรรมชาติ และบ้านเมืองที่แปลกตาจากหน้าจอ Google Street View ตั้งแต่ปี.ศ.2008 และนำมาร้อยพันโครงการอีกครั้งในช่วงปีที่ผ่านมา วิธีการที่เรียบง่ายของราฟแมนเป็นการตั้งคำถามถึงความเป็นจริงและสุนทรียะทางศิลปะ ผู้คนส่วนใหญ่กำลังทำสิ่งเดียวกันกับศิลปินคือการสำรวจไปในมุมต่างๆ ของโลกและเลือกภาพถ่ายของสถานที่อันน่าประทับใจเพื่อเดินทางในจินตนาการ

ภาพ 6

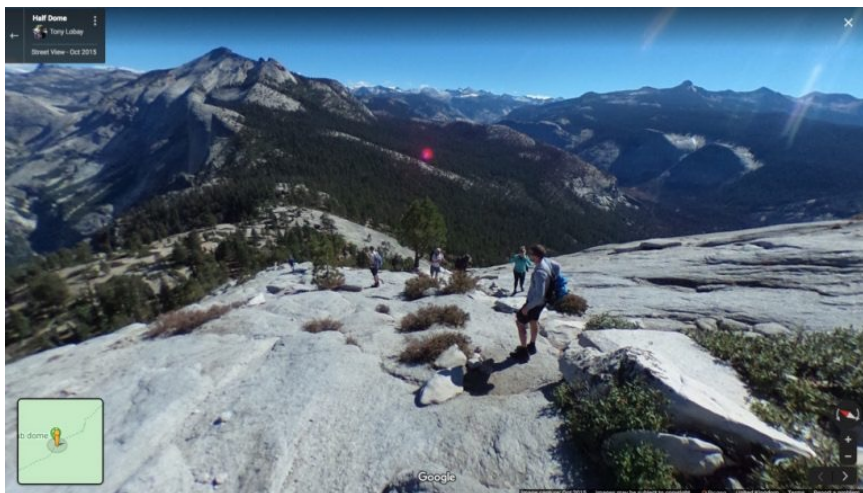
ภาพประกอบการท่องเที่ยวเสมือนโดย Nathan Asplund

หมายเหตุ. จาก “How to See the World When You’re Stuck at Home” โดย R. Larsen, 2020, (<https://www.nytimes.com/2020/03/24/travel/coronavirus-virtual-travel.html>)

ภาพ 7

อุทยานแห่งชาติโยซิมิตี (Yosemite National Park)

หมายเหตุ. จาก “Pandemic Objects: Google Street View” โดย Ella Kilgallon, 2021, (<https://www.vam.ac.uk/blog/museum-life/pandemic-objects-google-street-view>)

ภาพ 8

ภาพจาก Google Street View ค.ศ. 2020 โดยศิลปิน จอห์น ราฟแมน (Jon Rafman)

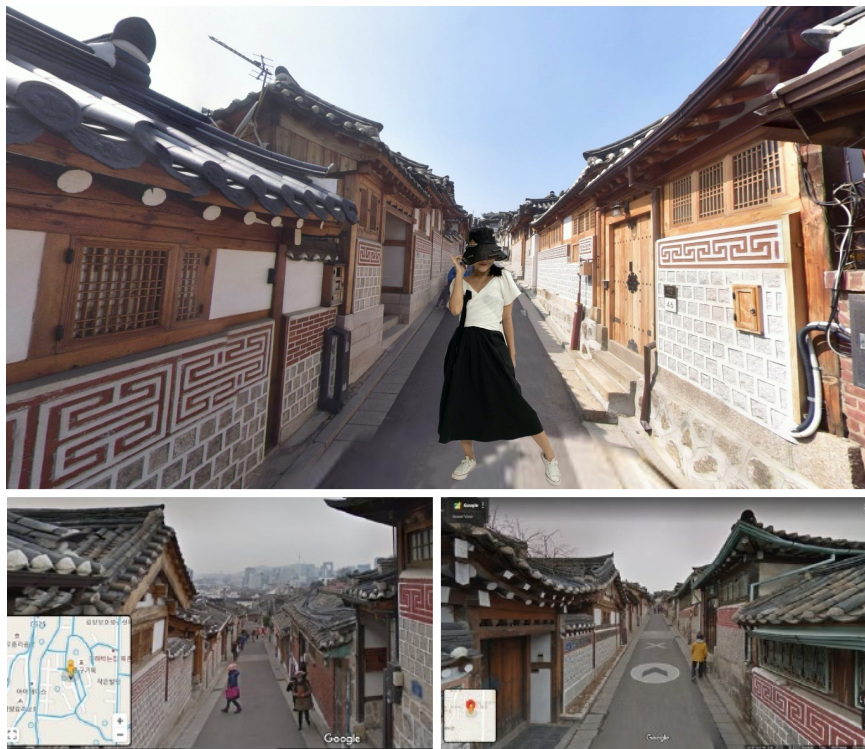

หมายเหตุ. จาก Nine Eyes, โดย J. Rafman, 2008, (<https://9-eyes.com>). In the public domain.

ผู้คนทั่วโลกที่ยกเลิกการเดินทางในช่วงสถานการณ์โรคระบาด
 รัชชธรรม์ ตั้งวิจิตรวงศ์ (2563) พลาตหวังจากการเดินทางไปแลกเปลี่ยน
 เพื่อเข้าศึกษาที่ประเทศเกาหลีใต้ จึงใช้ความทรงจำที่มีความสุขของ
 การท่องเที่ยว ออกแบบเครื่องประดับและอุปกรณ์ตกแต่งที่ถ่ายทอด
 ประสบการณ์และสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยวประเทศ
 เกาหลีใต้ในรูปแบบเสมือนจริง ด้วยการเดินทางของอินเทอร์เน็ต
 Google Maps และ Naver Map (ภาพ 9) การออกแบบการเดินทาง
 ทางในโลกเสมือนจึงเปิดกว้างสำหรับจินตนาการและสร้างความเชื่อมโยง
 ระหว่างวัตถุในโลกแห่งความเป็นจริง

ภาพ 9

เครื่องประดับสำหรับการท่องเที่ยวเสมือน

หมายเหตุ. จาก โครงการออกแบบเครื่องประดับ “เครื่องประดับที่ถ่ายทอดประสบการณ์ของตนเองและสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยวประเทศเกาหลีในรูปแบบเสมือนจริง” โดย ชนัชรณ์ ตั้งวิจิตรวงศ์, 2563, รายงานวิชาการออกแบบเครื่องประดับ 5 หลักสูตรศิลปบัณฑิต สาขาวิชาออกแบบเครื่องประดับ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ผลงานของธันชธรณ์ทำให้ย้อนระลึกถึงการเดินทางอย่างมีรสนิยมของยุคเจ็ตเซ็ต (Jet Set) ที่การเดินทางด้วยเครื่องบินในช่วงปีค.ศ.1950 คือความหรูหราของยุคสมัย และกลายเป็นคำเรียกกลุ่มคนรวยที่เดินทางไปยังสถานที่ต่างๆที่น่าสนใจทั่วโลกด้วยเครื่องบินส่วนตัว ปัจจุบันแม้ว่าสถานการณ์ท่องเที่ยวจะเริ่มมีแนวโน้มที่ดีขึ้น แต่การท่องเที่ยวเสมือนยังเป็นทางเลือกเพื่อเติมเต็มจินตนาการที่อาจไม่ได้รับการท่องเที่ยวในสถานที่จริง การออกแบบเครื่องประดับและอุปกรณ์ตกแต่งสำหรับการเดินทางออนไลน์หรือใช้ในโลกออนไลน์คงไม่ใช่เรื่องไกลตัวอีกต่อไป

หลังสถานการณ์คลี่คลายและผู้คนเริ่มออกไปใช้ชีวิตนอกบ้าน โลกหลังโรคระบาดจึงเป็นความท้าทายของนักออกแบบที่ต้องค้นหาและสร้างสรรค์ความงาม วัสดุ หรือความจำเป็นอย่างใหม่ ภายใต้เงื่อนไขที่เพิ่มเติมหรือปรับเปลี่ยนไปแล้วในปัจจุบัน หน้ากากอนามัย ภูมิคุ้มกัน และการเว้นระยะห่างกลายเป็นสิ่งจำเป็น ฟารีซ ซาคาเรีย (Fareed Zakaria) กล่าวว่าสิ่งเหล่านี้ไม่ใช่เรื่องใหม่ แต่เราอาจลืมบทเรียนจากโรคระบาดในอดีต โรคไข้หวัดสเปนที่ระบาดในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 เมื่อศตวรรษก่อนมีวิธีป้องกันคือเว้นระยะห่าง สวมหน้ากาก และล้างมือ ซึ่งเป็นหลักการปฏิบัติจนกว่าจะมีการผลิตวัคซีน (Zakaria, 2564)

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันที่เรากำลังดำเนินชีวิตต่อไปด้วยความระมัดระวังในทุกด้าน ภัทราพร อินทรโชติ (2563) ตั้งคำถามถึงการออกแบบที่จะนำพาเราไปใช้ชีวิตหลังจากการกักตัวและความกลัวที่จะเผชิญกับผู้คนหลังสถานการณ์โรคระบาด ด้วยเครื่องประดับและอุปกรณ์ปกป้องร่างกายที่สร้างระยะห่างด้วยรูปร่างรูปทรงที่ใหญ่กว่าปกติ (Oversize) และสีสันทสไสที่เคยมีมาในยุค 1980s (ภาพ 10) เพื่อทำลายความน่าเบื่อของอุปกรณ์ป้องกันโรคระบาดที่พบเห็นทั่วไป และสร้างแรงบันดาลใจให้กับความปกติใหม่ของยุคสมัย

ภาพ 10

เครื่องประดับและอุปกรณ์ป้องกันโรคระบาดจากแนวคิดในยุค 198

หมายเหตุ. จาก “เครื่องประดับเพื่อช่วยลดความเสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 โดยได้รับแรงบันดาลใจมาจากความสนุกสนานของเทรนด์ยุค 1980s” โดย ภัทราพร อินทรโชติ, 2563, รายงานวิชาการออกแบบเครื่องประดับ 5 หลักสูตรศิลปบัณฑิต สาขาวิชาออกแบบเครื่องประดับ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

บทสรุป

อาจกล่าวได้ว่าปรากฏการณ์ที่ได้กลายเป็นวิถีชีวิตใหม่จากสถานการณ์โรคระบาดโควิด 19 (Covid-19) ในช่วงเวลาที่ผ่านมาได้แสดงให้เห็นถึงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางสังคมของมนุษย์และการฟื้นฟูตัวเองของธรรมชาติอย่างชัดเจน ผลงานออกแบบและแนวคิดที่กล่าวถึงในบทความนี้ล้วนสะท้อนอารมณ์ ความรู้สึก ตลอดจนการเรียนรู้ชีวิตแบบปกติใหม่ โดยสื่อสารประเด็นสำคัญ คือ ความพยายามในการแก้ปัญหาและนำเสนอสุนทรียภาพอันสอดคล้องกับวิถีชีวิตปัจจุบัน ที่เปิดกว้างสำหรับประสบการณ์ทั้งในโลกความจริงและโลกเสมือน ในอีกแง่มุมหนึ่ง การตระหนักถึงการบริโภคและใช้พลังงานของมนุษย์ที่สร้างปัญหาแก่สิ่งแวดล้อมตลอดมา ได้สร้างจุดเปลี่ยนให้เกิดความเข้าใจในคุณค่าของธรรมชาติมากขึ้นกว่าเดิม อันนำไปสู่การออกแบบเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุล ปลอดภัย และยั่งยืน

รายการอ้างอิง

- กรณีการ ธรรมชาติทางสังคม วิจัย วิเคราะห์ผลกระทบและประสิทธิผล การจัดการ (2564).
ขยะพลาสติกจากฟู้ดเดลิเวอรี่เพิ่มขึ้นเท่าตัวช่วงล็อกดาวน์โควิด-19. สถาบันวิจัยเพื่อ
การพัฒนาประเทศไทย (TDRI). <https://tdri.or.th/2020/05/plastic-waste-from-food-delivery-services-in-covid-19-lockdown>.
- เฉลิมชัย ล้นสุขวงศ์. (2563). โครงการออกแบบเครื่องประดับ “ขยะอันเกิดจากวิถีการบริโภค
อาหารในช่วงวิกฤต COVID 19 ของครอบครัวชาวพม่า” ผลงานเครื่องประดับร่วมสมัย”.
รายงานวิชาการออกแบบเครื่องประดับ 5 หลักสูตรศิลปบัณฑิต สาขาวิชาออกแบบ
เครื่องประดับ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ณัฐกฤติ นิธิประภา. (2564). บทวิเคราะห์สถานการณ์ MSME สาขาธุรกิจท่องเที่ยวปี 2564
และแนวโน้มปี 2565. สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม(สสว.).
https://www.sme.go.th/upload/mod_download/download-20211012232619.pdf
- ธนชสรณ์ ตั้งจิตตรง. (2563). โครงการออกแบบเครื่องประดับ “เครื่องประดับที่ถ่ายทอด
ประสบการณ์ของตนเองและสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยวประเทศเกาหลีใต้ใน
รูปแบบเสมือนจริง”. รายงานวิชาการออกแบบเครื่องประดับ 5 หลักสูตรศิลปบัณฑิต
สาขาวิชาออกแบบเครื่องประดับ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ภัทราพร อินทรโชติ. (2563). โครงการออกแบบเครื่องประดับ “เครื่องประดับเพื่อช่วยลดความ
เสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 โดยได้รับแรงบันดาลใจมาจากความสนุกสนาน
ของทเรนดี้ยุค 1980s”. รายงานวิชาการออกแบบเครื่องประดับ 5 หลักสูตรศิลปบัณฑิต
สาขาวิชาออกแบบเครื่องประดับ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิจารณ์ สิมฉายา. (2563). New Normal ชีวิตวิถีใหม่และโอกาสในการจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน. วารสารวิชาการสถาบันการอาชีวศึกษา
เกษตร, 4(2) (กรกฎาคม – ธันวาคม 2563), 64-81.
- สุพิชชา จิงประวดี. (2563). โครงการออกแบบเครื่องประดับ “พักเพื่อฟื้นฟู: เครื่องประดับ
เพื่อสร้างให้เกิดความตระหนักถึงความสำคัญของการเว้นระยะห่างผ่านการศึกษาระบบ
นิเวศของหิ้งห้อย”. รายงานวิชาการออกแบบเครื่องประดับ 5 หลักสูตรศิลปบัณฑิต
สาขาวิชาออกแบบเครื่องประดับ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- BBC News ไทย. (2564, 23 มีนาคม). ไวรัสโคโรนา: เชื้อไวรัสที่ทำให้เกิดโรคโควิด-19 มีชีวิต
อยู่บนผิวได้นานเท่าไร. <https://www.bbc.com/thai/52007275>.

- Zakaria, F. (2564). *Ten Lesson for A Post Pandemic World* บทเรียนเพื่อโลกหลังการระบาด. มติชน.
- Weisman, A. (2005, February 6). *Earth Without People*. *Discover*.
<https://www.discovermagazine.com/planet-earth/earth-without-people>
- Kilgallon, E. (2021, May 6). *Pandemic Objects: Google Street View*. *Victoria / and Albert Museum*. <https://www.vam.ac.uk/blog/museum-life/pandemic-objects-google-street-view>
- Gensler Research Institute. (2019). *Design Forecast*. <https://www.gensler.com/df2019-retail>
- R, Jon. (2008). *Nine Eyes*. <https://9-eyes.com/Museum of Home>. (2020). Home life under lockdown: stay home collecting project. <https://www.museumofthehome.org.uk/explore/stories-of-home/a-kind-of-prison/>
- Larsen, R. (2020, March 24). *How to See the World When You're Stuck at Home*. The New York Times. <https://www.nytimes.com/2020/03/24/travel/coronavirus-virtual-travel.html>
- Victoria and Albert Museum. (2020). *Pandemic Objects: The Door Handle*. <https://www.vam.ac.uk/blog/projects/pandemic-objects-the-door-handle>